

El lliure 18/19

DOSSIER PEDAGÒGIC

© CARLOTA SUBIRÓS

EL LLIURE DELS NENS

LA LLAVOR DEL FOC

PRESENTACIÓ D'AQUEST DOSSIER

Per tal de gaudir al màxim de l'espectacle *La llavor del foc* i, sobretot, per aprofitar-lo pedagògicament, hem preparat aquest dossier amb un seguit d'informacions, suggeriments, reflexions i treballs per dur a terme amb els vostres alumnes.

Es tracta d'un dossier que només vol suggerir. Aproveiteu-lo segons les vostres necessitats.

Els continguts de l'espectacle permeten treballar-hi des de les diferents àrees i adaptar-lo als diferents nivells dels vostres alumnes i a la vostra manera de fer.

PODEU COMPARTIR AMB NOSALTRES EL MATERIAL QUE GENEUREU AMB ELS ALUMNES!

MÉS INFORMACIÓ

Alícia Gorina

Responsable del Servei Educatiu

e-mail serveieducatiu@teatrelliure.com / telèfon d'inscripció 932 892 771 (ext. 215)

i al nostre web www.teatrelliure.com

PRESENTACIÓ DE L'ESPECTACLE

FITXA ARTÍSTICA

LA LLAVOR DEL FOC

de **BABOU CHAM** i **CARLOTA SUBIRÓS**

direcció **CARLOTA SUBIRÓS**

intèrpret

Babou Cham

música, vestuari i objectes **Roger Aixut** i **Laia Torrents (Cabo San Roque)** / ajudant de direcció **Clara Manyós**

dossier pedagògic de la companyia **Clara Manyós** amb la col·laboració d'**Anna Ramis**

agraïments **Escola Mestre Morera, Món Llibre, Servei Educatiu MACBA, Noemí Rocabert, Irene de Puig, Manuela Gómez, Maria Alcázar, Raimon Rius, Anna Ramis, Pilar Quera, Salvador Sunyer** i **Lali Bosch**

coproducció **LA BLANCA Performing Arts Lab** i **Temporada Alta - Festival de Tardor de Catalunya Girona/Salt 2016**

-
- _ Espectacle en català amb cançons en mandinga
 - _ Recomanat **de 8 a 11 anys** (cicle mitjà i superior)
 - _ Montjuïc. Del 20 al 25 de novembre
 - _ Durada **45' sense pausa**

 - _ Seguiu **#LaLavorDelFoc** i **#EiLliuredelsNens** al twitter

PRESENTACIÓ DE L'ESPECTACLE

La llavor del foc és un espectacle interpretat per un sol personatge, el Viatger, que porta la maleta ben plena d'històries sobre l'origen del món. Aquestes històries recullen mites provinents de l'Àfrica central, de l'Índia, de la Xina, de la tradició jueva i de la Grècia clàssica. L'enllaç d'uns mites amb els altres ens mostra com les cultures aparentment més allunyades s'han fet, al llarg dels segles, unes mateixes preguntes essencials davant del misteri de la vida, i com han mirat de donar-hi resposta amb cosmogonies poderoses, carregades de poesia i d'imaginació.

Avui, entre els nens i les nenes, són molt freqüents les experiències de viatges, d'adopcions, de migracions, d'origens diversos de les seves històries familiars. El Viatger, interpretat per l'actor català d'origen gambià **Babou Cham**, comparteix la seva pròpia experiència amb mites d'arreu del món recollits en una maleta plena de terra. *La llavor del foc* és, així, una proposta que convida les nenes i els nens a gaudir naturalment del diàleg entre cultures diverses a través de les seves mitologies, a remuntar-se en el temps i aprofundir en la pregunta constant i apassionant del misteri dels orígens, des d'un espai compartit de reflexió i de fabulació que busca, de cada cosa, la seva llavor.

PREPARACIÓ PRÈVIA DEL DOCENT AMB ELS ALUMNES

L'assistència a l'obra requereix d'una mínima preparació prèvia per part del professorat.

Creiem que és essencial que els docents preparin els infants per a l'escolta activa, per a la participació en l'espectacle d'una manera serena, que vagi induint a la interiorització dels textos, de les preguntes i de les informacions que l'actor presenta. És a dir, la tasca del docent, prèvia a l'espectacle, ha de consistir en disposar els alumnes a escoltar i a mirar amb atenció, amb l'esforç que aquestes activitats demanen quan són sostingudes en el temps (el que dura l'espectacle).

Els infants d'avui, tan estimulats i situats en una cultura de la imatge canviant, de la rapidesa, de la intervenció motriu, de la poca contenció, de la poca resistència a la quietud, han de compensar tot plegat amb activitats com poden ser els espectacles teatrals o musicals adreçats a la infància, que els demanen una certa contenció i el desenvolupament de l'atenció visual i auditiva.

Els adults els podem acompanyar i ser models per a ells, sempre que ells puguin veure en nosaltres aquestes actituds quan ells parlen, exposen a la classe, expliquen coses a un adult, etc. I també, no cal dir-ho, quan assistim amb ells a algun espectacle i ens veuen ser respectuosos amb l'espai, els estris i el silenci.

En aquest espectacle, els infants hi intervindran de diverses maneres: contestant preguntes que l'actor els farà, recordant o pensant respostes que no hauran de pronunciar... Però, fonamentalment, hauran d'estar-se quietes, atents, escoltant i observant, copsant, interpretant... perquè moltes de les coses d'aquesta obra tenen un sentit simbòlic, poètic, que va molt més enllà dels continguts explícits.

També estaria bé explicar que aniran al Teatre Lliure, que és un dels centres teatrals més importants de Barcelona, de Catalunya i d'Europa. Fins i tot se'ls pot explicar una mica la història del Lliure.

CONTINGUTS DIDÀCTICS DE L'ESPECTACLE

Conceptes clau

- Origen de la vida (el planeta, els elements de la natura, els éssers vius, les plantes, els animals, les persones...)
- Els mites (la cosmogonia i la literatura tradicional de les diverses cultures del món)
- Geografia i tradicions culturals dels països o regions d'origen dels mites: l'Àfrica, la Xina, Grècia, l'Índia, la cultura jueva.
- Les llavors i el procés de germinació
- Elements naturals altament simbòlics: l'arròs, l'ou, la llet, la terra, el foc...
- El cicle continu de vida/mort
- L'equilibri ecològic
- Les idees i els sentiments (i el seu procés de generació, expansió i control)
- La capacitat de conceptualització i d'imaginació (el silenci, el no-res, el buit)

Referits a fets, conceptes i principis

- Deixar-se inspirar pel món dels somnis i la imaginació a través d'una experiència escènica intensa.
- Fer realitat les vocacions artístiques i plàstiques dels infants

Referits als procediments

- Els procediments narratius, les parts d'una narració
- La poètica dels elements contraposats o complementaris
- El contrast entre diverses elaboracions culturals respecte d'unes mateixes inquietuds essencials

Referits als valors, actituds i normes

- L'actitud d'escolta activa en un espectacle
- La vida, a escala planetària i sostenible, a escala social i respecte d'un mateix
- El binomi vida/mort. Els "equilibris vitals" (el foc és l'element essencial d'escalfor i de llum, però també un possible agent de destrucció)
- La responsabilitat humana en el manteniment de la vida
- El misteri i la sacralitat que envolta l'origen de la vida i del teatre

PROPOSTES DIDÀCTIQUES PER A DESPRÉS DE LA FUNCIO

1. L'assistència a *La llavor del foc* pot ser un punt de partida per fer un treball relacionat amb el coneixement del medi:

- Plantejar-se preguntes sobre l'origen de la vida
 - Descobrir la cosmogonia com a fonament d'una visió del món
 - Interpretar l'entorn sociocultural proper relacionant informacions de procedència diversa sobre canvis i continuïtats al llarg del temps
 - Com comença la vida... al bosc?
 - Com va començar la vida... a la Terra?
 - Com comença la vida... de cada ésser viu?
 - Com comença la vida... de cada infant?
-

2. També pot ser un punt de partida per treballar l'educació en valors. *La llavor del foc* és un text preciós per treballar alguns valors o algunes dimensions de l'educació emocional o de la interioritat. Darrerament, moltes persones –experts en pedagogia, famílies i educadors– han començat a prendre consciència que allò que ens passa per dins, el món interior, és fonamental per a l'ensenyament i l'aprenentatge a l'escola. També ho és per al desenvolupament humà, per créixer com a persones amb independència de les nostres conviccions, creences o orígens.

- Qüestionar-se i usar l'argumentació per superar prejudicis i consolidar el pensament propi
 - Quina versió de l'origen de la vida és la veritable? Qui ho sap? Què és la veritat?
 - La diversitat fa possible... la vida al planeta
 - La diversitat fa possible... que ens expliquem les coses
 - La diversitat fa possible... l'equilibri i la riquesa
 - La diversitat... ens responsabilitza
 - La diversitat... ens enriqueix
-

3. *La llavor del foc* també treballa l'àmbit lingüístic, i a partir del seu relat podem per exemple:

- Recordar els mites i reconèixer els elements que els conformen: gènere, protagonista, personatges principals i secundaris, subapartats de la trama...
- Interpretar els mites establint relacions amb experiències personals i materials literaris treballats.
- Treballar la poesia i la imaginació: què és la imaginació? Es pot imaginar qualsevol cosa? On neix la imaginació? Com podem exterioritzar la imaginació? Què és una imatge poètica?

4. En tots els casos, és important fer una reflexió conjunta de l'obra després de venir a veure'n la funció per poder compartir les opinions i tancar l'activitat:

- Allò que més m'ha agradat ha estat...
- Allò que menys m'ha agradat ha estat...
- M'ha fet riure molt que...
- M'ha fet una mica de pena que...
- M'ha sorprès que...
- Aquest personatge em recordava...
- Aquest espectacle m'ha fet pensar en...
- Una cosa nova que he après ha estat...

MATERIAL D'AMPLIACIÓ

Més informació sobre el **Teatre Lliure**

<http://www.teatrelliure.com/ca/el-teatre-lliure/qui-som//historia>

Competències de coneixement del medi al **Gencat**

<http://ensenyament.gencat.cat/ca/departament/publicacions/colleccions/competencies-basiques/primaria/ambit-coneixement-medi/>

Articles relacionats amb l'**educació en valors**

<http://www.ub.edu/GREM/educacio-per-la-pau-i-pedagogia-de-la-interioritat/>

<http://www.rafaelbisquerra.com/ca/educacio-emocional/concepte-educacio-emocional.html>

<http://ensenyament.gencat.cat/ca/departament/publicacions/colleccions/competencies-basiques/primaria/ambit-educacio-valors/>

TRANSCRIPCIÓ DELS MITES

1. COM NEIXEN LES COSES

Comencem amb una petita introducció sobre la dificultat de començar. Un arbre, per exemple, que és una cosa tan gran i tan viva... D'on neix un arbre? Totes les coses de la vida neixen a partir d'una llavor. Fins i tot podem imaginar que, quan tenim una idea, és com si una llavor s'obrís dins nostre. I d'aquesta llavor en pot sortir el riure, o la ràbia, o la por, o la il·lusió...

2. LA DEESSA GUAN YIN I LA CREACIÓ DE L'ARRÒS

Mite originari de la Xina

Fa molt i molt de temps, no hi havia ni un sol gra d'arròs a la Terra. I per poder menjar, la gent havia de sortir a caçar i a recollir tot el que trobaven al bosc. La vida era dura i incerta, perquè mai no sabien si caçarien prou o si trobarien prou fruites i prou llenya al bosc. A més a més, diuen que hi va haver grans inundacions, i que totes les plantes van ser arrasades per l'aigua.

Quan la deessa Guan Yin va veure com la gent patia i fins i tot es moria de gana, es va compadir d'ells i va decidir ajudar-los. Guan Yin era la mare de la Terra i tenia els pits molt plens de llet. Llavors Guan Yin es va agafar els pits i els va estrènyer amb les mans fins que en va sortir un raig de llet blanca i fresca que va omplir totes les espigues de la planta de l'arròs.

3. EL NO-RES

Ens podem imaginar com era tot quan no hi havia res?

Hi va haver un moment, encara més antic, abans que existís l'arròs, o les persones. Un temps en què no hi havia ningú a la Terra, ni cases, ni arbres, ni animals. No hi havia res. No hi havia res de res i tot era fosc.

Costa molt d'imaginar-se com era tot quan encara no hi havia res...

Les persones sempre s'han preguntat com va començar tot. Com va aparèixer la vida a la Terra.

4. COM PANGÚ VA CREAR EL MÓN

Mite originari de la Xina

A molts llocs del món s'han imaginat que l'univers, al principi, tenia forma d'ou. A la Xina diuen que dins d'aquest ou va néixer Pangú, el primer ésser viu.

I Pangú dormia i dormia i dormia... ben alimentat i segur dins de l'ou. Al cap de molts anys, quan havia crescut tant que ja era un gegant, Pangú es va despertar i va fer un gran badall, i així va trencar la closca de l'ou.

Les parts més lleugeres i més pures de l'ou van anar cap amunt i es van convertir en el cel; les parts més pesades i menys pures van anar cap avall i es van convertir en la terra. Així és com van començar a aparèixer les forces contràries, que dins de l'ou eren una unitat:

*...el sol i la lluna,
la llum i la foscor,
el pes i la lleugeresa,
el dia i la nit,
el fred i la calor,
la maculinitat i la feminitat,*

...les unes lligades a les altres, sempre alimentant-se les unes a les altres...

Però Pangú tenia por que el cel i la Terra es tornessin a ajuntar i per això es va col·locar entre tots dos: amb el cap aguantava el cel i amb els peus feia força sobre la Terra. Diuen que es va passar així 18.000 anys, i cada dia creixia deu pams d'alçada. I per això cada dia la distància entre el cel i la Terra augmentava deu pams. Finalment, Pangú va sentir que tant el cel com la Terra havien aconseguit una posició ferma, i els va deixar anar. I estava tan i tan cansat de l'esforç que havia fet, que va caure en un son profund i ja no es va despertar mai més.

Quan Pangú es va morir, el seu alè es va convertir en el vent i els núvols; la seva veu, en el llamp i el tro; del seu ull esquerre, en va sortir el Sol i de l'ull dret, en va sortir la Lluna; les cames i els braços es van convertir en els quatre punts cardinals: nord, sud, est i oest, i del seu pit, en van sorgir les muntanyes; la seva sang va formar els rius, i les venes, els camins i les carreteres; de la seva carn, en van néixer els arbres i els camps; tota la seva pell es va cobrir d'herba i de cada pèl del seu cos, en va sortir una flor; els cabells del cap es van convertir en les estrelles del cel; de les dents, en van néixer metalls, i dels ossos, pedres; i la seva suor es va convertir en la rosada.

I així, el primer ésser viu, que havia nascut d'un ou, va fer que la vida s'escampés per la Terra...

5. COM EL MÓN VA SER CREAT A PARTIR D'UNA GRAN GOTA DE LLET

Mite originari de Mali (Fulani)

Els Fulani tenen un mite que explica que el món no va néixer d'un ou sinó que va començar, precisament, amb una enorme gota de llet.

Què és el primer que menja un nen quan neix? Amb la llet comença la vida... Els Fulanis diuen que llavors va venir el déu Doondari i va crear la pedra. Després la pedra va crear el ferro. I el ferro va crear el foc. I el foc va crear l'aigua. I l'aigua va crear l'aire. Llavors Doondari va tornar a baixar, per segona vegada. Va agafar els cinc elements. I amb ells va crear la vida.

I el cicle de la vida, un cop comença, no s'atura.

6. ELS ANIMALS

Comencen a aparèixer animals petits i animals grans...

animals ràpids i animals lents...

animals que viuen sota terra, sobre la terra, a l'aire, a l'aigua...

animals que mengen herba i animals que mengen carn i animals que es mengen altres animals...

animals que s'arrosseguen, i animals que corren, i animals que salten, i animals que volen, i animals que nedem...

*animals pacífics i animals ferotges, animals que viuen de dia i animals que viuen de nit...
i perquè tots els animals puguin viure sobre la Terra cal es mantinguin molts equilibris i per això la natura ha fet que els animals més forts siguin més lents i als que tenen menys força els ha fet més ràpids; a alguns els donat una arma –com les urpes, les banyes, el verí; i a d'altres els ha donat una protecció, com ara una closca o un amagatall sota terra; els animals més petits poden fugir volant o nedant molt ràpid, i a cada animal li ha donat una pell que l'abrigui si fa fred o el refresqui si fa calor; i també ha repartit el seu aliment, i per això uns mengen arrels, altres fulles, altres fruits, i d'altres mengen carn; i ha fet que els animals que es mengen els altres no tinguin molts fills, mentre que als animals petits i febles els ha donat molta fecunditat.
Perquè tots els animals estan, d'alguna manera, lligats i connectats, i aquest equilibri és molt important i molt delicat.*

La natura sap mantenir aquest equilibri però les persones sovint el trenquem, perquè cada vegada vivim més lluny de la terra, i ens pensem que no tenim res a veure amb els animals i només els fem servir per menjar-nos-els o per treballar, o per utilitzar la seva pell, i no ens adonem que nosaltres necessitem que tota la Terra estigui en equilibri per poder viure, perquè si els que mengen carn es mengen tots els altres animals, aviat no els quedarà res per menjar;

*i si la terra s'omple massa, no hi haurà espai per tots;
i si cacem massa animals, els boscos es quedaran buits;
i si pesquem massa peixos, el mar es quedarà buit;
i si tallem massa arbres, els camps es quedaran buits;
i la Terra tornarà a quedar buida i fosca, sense res de res.*

7. EL DIT DE L'ÀNGEL

Mite de tradició jueva

Els jueus creuen que un nen o una nena, quan encara és dins de la panxa de la mare, és com un llibre tancat. Els braços i les cames són com les tapes del llibre, i per dintre està tot escrit. I diuen que és per això que un nen o una nena, quan és dins de la panxa de la mare, ho sap tot...

I és molt feliç, perquè està calent i tranquil. I té la boca tancada i el melic obert, perquè gràcies al cordó umbilical menja i beu tot el que la seva mare menja i beu. I quan la criatura neix, li tallen aquest cordó umbilical i ella obre la boca per plorar... I segons aquest mite, és llavors quan arriba l'àngel de la vida. Amb el dit índex prem una mica la boca de la criatura, perquè no plori més i s'oblidi de tot. Xxxxxt...

I per això diuen que ens passem tota la vida tornant a descobrir el que ja sabíem, quan estàvem ben calents dins la panxa de la mare i llegíem el llibre de la vida... Xxt... xxt... Xxt...

8. ELS HOMES FETS DEL FANG DE LA TERRA

Mite originari de l'Antiga Grècia

Diuen que hi va haver un déu que va barrejar aigua i terra i amb aquest fang va fer les primeres persones. I els va donar cames per caminar i per córrer, mans per recollir les llavors i plantar-les, i una boca per menjar. I a dintre de la boca els va posar una llengua per parlar i per cantar, i els va donar orelles per escoltar la música i les paraules de les persones sàvies. I diuen que després d'haver pastat l'home amb el fang de la terra, aquest déu li va bufar l'alè de la vida.

9. ELS COLORS DE LA PELL

Mite africà del poble Shilluk

I a l'Àfrica, fins i tot hi ha un poble que es diu Shilluk, que creu que és pels diferents colors de la terra, que la pell de les persones té colors diferents. Perquè hi ha llocs on la terra és més fosca i llocs on és més clara, i per això algunes persones tenen la pell molt blanca, o rosada; d'altres més daurada, o de color coure, o vermellosa; d'altres, del color de la xocolata, com jo; i d'altres ben negra i brillant...

10. PROMETEU I LA LLAVOR DEL FOC

Mite originari de l'Antiga Grècia (Els treballs i els dies) i de la tradició jueva- cristiana

Els antics grecs deien que el déu que havia fet els humans amb fang es deia Prometeu. Després de fer l'humà, Prometeu es va adonar que anava despullat i que tenia fred, perquè la seva pell no era ni gruixuda com la de l'elefant ni abrigadora com la del gos; i que de nit no s'hi veia com l'òliba o el gat; i que li costava molt menjar la carn crua perquè no tenia unes dents fortes, com el lleó, ni un estómac resistent, com el tigre; i llavors Prometeu va decidir fer-li un regal.

I sabeu quin va ser aquest regal? Allò que ens escalfa quan tenim fred i que ens permet cuinar els aliments, i que ens hi puguem veure quan estem a les fosques... El foc.

Perquè fins aleshores, ningú no havia vist mai el foc. Cap home ni cap dona.

No hi havia foc a la Terra. Només hi havia aigua. El foc era dels déus, que el guardaven com un tresor.

Prometeu va anar fins on vivien els déus i els va robar el foc. Uns diuen que va pujar al cel i el va agafar del carro del sol; d'altres, que va baixar fins al centre de la Terra i el va prendre a la forja del ferrer dels déus; el cas és que Prometeu va amagar una espurna d'aquest foc dins d'una branca de fonoll; perquè el fonoll, quan creix molt, fa unes canyes que per dintre són buides; i és dins d'una d'aquestes canyes que Prometeu va portar el foc sense que ningú se n'adonés.

I llavors va tornar a la Terra i el va donar als humans, dient: 'Guardeu-la com un tresor, perquè aquesta espurna és la llavor del foc'.

I aquesta llavor s'ha de cuidar, perquè si el foc s'escampa, pot cobrir tota la Terra i destruir-la. I per això el foc és vida, i hem de cuidar les llavors de la vida.